

Durmuş Hocaođlu

Diller Nasıl Gelişir?: II

Yeniçağ, “Analiz”, 27 Ağustos 2006, Pazar., s.08
“Analiz” Sıra No: 435; 2006-097; Ağustos-10

YENİÇAĞ

“II- Dildeki Yabancı Kelimeler:”

“Türkçedeki arapça ve acemce kelimelerin dilimizin bağımsızlığı için bir tehlike olduğunu sananlar başka dillerin tarihini bilmiyenlerdir. Diller de insan cemiyetlerine benzer. Kendilerinde olmıyan bir çok şeyleri temas ettikleri başka dillerden alırlar.

İngilizcenin tarihine bir göz atalım... Latince kelimeler - Romalıların Britanya’yı ilk istila tarihi olan - dördüncü yüzyıldan itibaren İngilizceye girmeye başlar. 600-1000 arası latincenin İngilizceye yeniden sızdığı devirdir. Daha sonra Normanlar Fransızca’yı getirirler İngiltere’ye. Rönesansla latince yeniden itibar kazanır. Latin kaynaklı kelimeler dördüncü defa olarak dile girer. İngilizcedeki kelimelerin üçte ikisi latin menşelidir. Ama İngilizce bir cermen dilidir.”

“Avrupa’da konuşulan üç büyük dil Almanca, İngilizce, Fransızca latineden yalnız kelime almakla kalmamışlar; bir sürü kaideler de iktibas etmişlerdir. Almandadaki üç cins latince kaynaklıdır. Fransızcadaki dört çekim latinedekilerin bir devamıdır. İngilizcede nice kelimeler çoğullarını latinedeki kurallara uygun olarak yaparlar. Yalnız latince kurallara mı? Bir çok İtalyanca kelimeler, bir çok Fransızca kelimeler... Kendi dillerinin kurallarına uyarlar.”

“Demek ki İngilizce gibi cihanşümul bir dilde bile sayısız yabancı kelime, bir sürü yabancı kural vardır. Ama bunlar hiç bir zaman onun bağımsızlığını tehlikeye düşürmez. İngilizcedeki kavramlardan yüzde seksenden fazlasının biri Sakson, öteki latin menşeli, manaları tamamen aynı iki ayrı karşılığı vardır. Tıpkı bizim gibi. Ama İngilizler hiç bir vakit İngilizce üç dilden kurulmuştur: Latince, Saksonca ve asıl İngilizce gibi bir hikmet savurmazlar. İngiltere’de tek dil vardır: İngilizce. Biz ise boyuna tekrarlayıp duruyoruz, Osmanlıca, üç lisanlıdır: Arapça, acemce, Türkçe. Bundan manasız söz olmaz. Cevdet Paşa mektepler için yazdığı “Kavaid-i lisan-ı Osmanî”sinde aynı nakaratı tekrar eder. Sait Beyin “Gazeteci lisanı” adlı kitabının 129uncu sayfasında da Osmanlıca’yı terkip eden üç lisanlı bahsedilir. Böyle bir iddia lengüvistik bakımından korkunç bir hatadır. Bir lisanla üç lisan olamaz. Osmanlı, hükümetin resmî adıdır; milletin dili Türkçedir: Osmanlı Türkçesi. Türko-tartar gövdeye aşılana bir Türkçe. Her dilde kelimelerin kaderini ihtiyaçlar çizer. Kelimeler boyuna değişir, ama dilin yapısı hep aynıdır. Dil demek, çekim demek. Kelimelerin cümle içindeki yeri demek. Dilin ana kaideleri ayakta durdukça o dile dünyanın bütün kelimeleri girse, bağımsızlığı tehlikeye düşmezdi. Dilimizdeki terkiplerin bile Arapla, acemle büyük bir ilgisi yok. Terkipler Türk düşüncesinin, Türk ruhunun sembolüdür. Kelimeler, kalıplar başkasının belki, ama

onlara can veren: Kendi ruhumuz. Dildeki keşmekeş yabancı kelimelerin çokluğundan gelmiyor. Her dil yabancı kelimelerle doludur. Anarşi varsa cemiyettedir.”

★ ★ ★

Cezmi Ertuğul tarafından te’lif ve Cemil Meriç tarafından ihtisar edilen “**Diller Nasıl Gelişir?**” isimli kısa makale burada nihâyete eriyor. Makale hayli muhtasar, ama çok kompakt; bir bardağa sığdırılmış bir havuz dolusu su gibi: Alınacak çok ders var.

Biz bu noktadan biraz daha devam edelim.

Evveleminde, her hususta olduğu gibi, dil üzerinde de bol-bol konuşup akıl vermek isteyenlerin nefes ve mürekkep sarfettikleri mevzû hakkında asgarî bir bilgi ile mücehhez olmaları iktizâ eder; aksi takdirde yapılanlar, samimî de olsa, kıymetten mahrum olmaya mahkûmdurlar.

★ ★ ★

İmdi, bilâhare bir nebze tavzîh etmek üzere, ilkin birkaç satır başlığı:

Her kavmin bir dili vardır; ancak, hiçbir kavmin “saf” bir bir dili yoktur, çünkü hiçbir kavim “saf” değildir. Böyle birşey muhâldir ve üstelik bir meziyyet de değildir.

Hiçbir kavmin “**tam başlangıç ânı**” – ki buna bendeniz “**sıfır noktası**” diyorum – bilinmemektedir, çünkü yoktur. Kezâ, hiçbir dilin de “tam başlangıç ânı”, yâni, “sıfır noktası” bilinmemektedir, çünkü o da yoktur. Meselâ, “İlk Türk kimdir” ve “İlk Türkçe nasıl bir lisandır” şeklindeki suâllere bir cevap verilemez, bunlar da muhâldir, çünkü ne Türk’ün bir sıfır noktası vardır ve ne de Türklüğün.

